

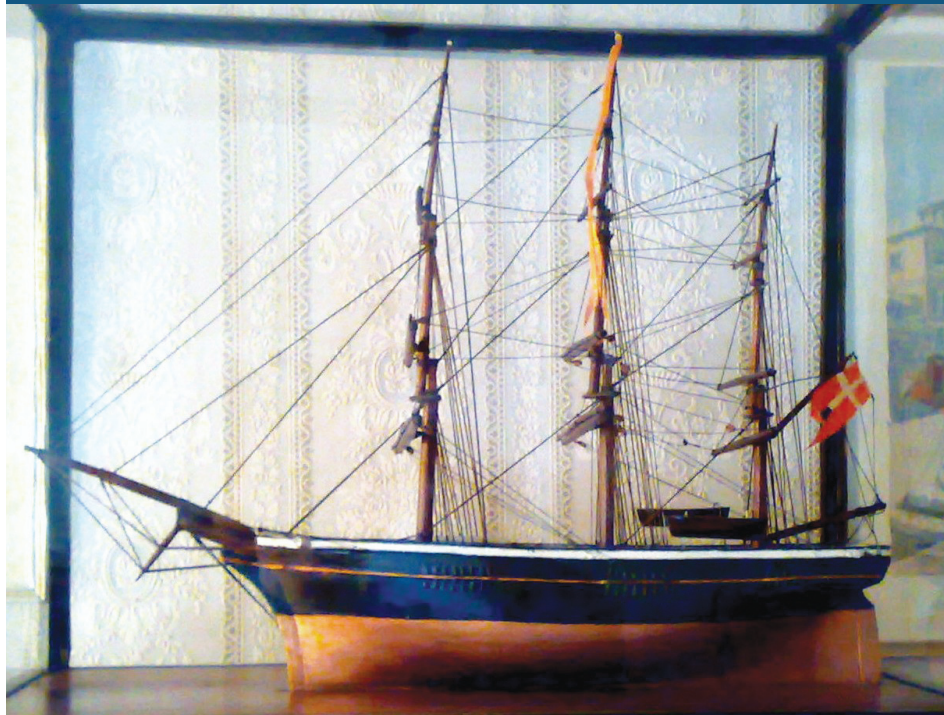
JOHANNES JØRGENSEN SELSKABET

NYHEDSBREV

December 2010

8. Årg.

Nr. 4

MYTEN OM "BRIG MARIE"

Skibsmodellen, som i mange år har stået i sin montre i Johannes Jørgensens barndomshjem i Svendborg, har de fleste vist opfattet som genstanden for digtsamlingen "Brig Marie af Svendborg". Men den opmærksomme læser vil allerede have konstateret, at modellen end ikke svarer til tegningen på bogens titelblad. I sin artikel i dette nummer af Nyhedsbrevet fortæller Kaj Nykjær Jensen om sine overraskende opdagelser vedrørende "Brig Marie". (Foto Sh)

NYHEDSBREV

Medlemsblad for
Johannes Jørgensen Selskabet

Ansvh. red. **Stig Holsting**

Lykkesholms Allé 9 A, 1.tv

1902 Frederiksberg C

Tlf. 8758 0303

Mob. 2129 0408

e-mail: stig.holsting@gmail.com

Kassererens e-mail:

mail@johannesjorgenselskabet.dk

www.johannesjorgenselskabet.dk

Bankkonto nr.: 1551 0010132908

Johannes Jørgensen Selskabet er et litterært forum til studium af digterens liv og forfatterskab. Selskabet arbejder nært sammen med Johannes Jørgensens Hus i Svendborg og andre litterære selskaber.

Medlemskab koster 150 kr. om året.

Hjemmeside: www.svendborg-bib.dk

Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, formand

Birgitte Karmann Roslev,

næstformand.

Brogade 37, 1, 5700 Svendborg.

E-mail: bibbkr@svendborg.dk

Tlf. 51553310

Ove Klausen, sekretær. Ottosminde

2, 8960 Randers. Tlf. 86404032.

E-mail: oklausen@fiberflex.dk

Henning Fink-Jensen, kasserer.

Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd.

Tlf. 4444 8703

Andreas Holsting. Ved Klosteret 6,

2100 København Ø. Tlf. 31219609. E-

mail: andreas.holsting@gmail.com

Grafisk tilrettelæggelse: Kira Bierlich

EFTER GENERAL- FORSAMLINGEN

Ved generalforsamlingen den 6. november (digterens 144. fødselsdag), genvalgte formanden, Stig Holsting, for endnu et år og næstformanden, Birgitte Karmann Roslev, og kassereren, Henning Fink-Jensen, blev genvalgt for en periode på 2 år.

KONTINGENT FOR 2011

Med dette Nyhedsbrev nr. 4. 2010 udsendes indbetalingskort til fornyelse af medlemskab af Johannes Jørgensen Selskabet. Ud over tilfredsheden med, at kontingentet forbliver på 150 kr. om året, kan vi glæde os over en stor og trofast medlemsskare, som gør det muligt for os at arbejde støt efter selskabets formål.

Da der erfaringsmæssigt er nogle medlemmer, som henlægger betalingen til et godt stykke ind i det nye år, vil vi godt appellere til dem om at indbetale kontingentet så hurtigt som muligt. Derved kan bestyrelsen bedre disponere til gavn og glæde for selskabet.

MOSROSEN er tilbage i digterens have i Svendborg. Lørdag den 6. november – digterens fødselsdag – blev en aflægger af den oprindelige mosrose, som Johannes Jørgensen digtede om, sat ned i haven. Billedet er

fra sommeren 2010, hvor den blomstrede i en have i Roskilde. Vi takker Laila Hedenborg for at skænke Johannes Jørgensens Hus den gamle rose.

Bag myten om "Brig MARIE af Svendborg" og digterens far

af Kaj Nykjær Jensen

Johannes Jørgensen skrev digtet "Brig MARIE af Svendborg" i begyndelsen af 1925, næsten 10 år efter at han havde slået sig ned i Assisi. Det fremmaner som fotografiske snapshots nogle billeder af barndomshjemmet og skipper-faderen, hvis skæbne sønnen i en moden alder ser ud til at forstå bedre gennem paralleller til sin egen udlændighed og problematiske familieforhold: "*Gik som du kom, en Ensom, en Fremmed./ Hjemme på Havet, Gæst i Hjemmet*". Centralt i digtet står beretningen om faderens forlis med brig MARIE:

"5° 12' n. Br./ 3° Vest for Greenwich, første Glas af Hundevagten./ I en Brand-storm/ på en læger Val/ indunder Guldkysten.^{1,2}

Kom du fra Valpariso, far?/ Havde du været "Caporen rundt"?/ Kom du fra Rio, kom du fra Ny Orlins/ eller en anden Plads ude på Varmen?

Og nu ligger du her og fører Journalen i din Køje, / og den gule Feber dunder gennem dit Hoved, / og dunderende løber Brodsørne hen langs Skibssiden, seks Tommer udenfor, / og ned ad den stejle Kahytstrappe med de jærnbefæste Trin kommer Styrmanden rovsende med en

Ed, der flammer som en Bøn ...

Da Morgenen gryede gråt over Afrikas Kyst, var Brig "Marie" af Svendborg vrag."

Digtet har ingen lykkelig slutning for den gamle skipper. Som en tvungen gæst i sit eget hjem dyrker han i smug de minder, der holdes i live gennem avisens daglige efterretninger fra nære og fjerne havne. Konklusionen står tydeligvis for Johannes Jørgensens egen regning: "*Lad alting gå så galt, det vil, / om så det gik ad Skibbrud til - / ét er der, som altid skal gøres: / Journalen skal føres!*"

Så vidt digtet om "Brig MARIE". Men hvor går grænsen mellem digt og virkelighed, og hvor meget af fortællingen om digterens far, skipper Jørgen Christian Jørgensen (1831-1912), kan genkendes i de journaler, som andre har ført? Det var emnet for en artikel, offentliggjort i Svendborg Museums Årbog 2009, der på grundlag af forfatterens kildestudier bl.a. viser, at digtets positionsangivelse for det fatale forlis skal korrigeres med mere end 3000 sømil.

Årbogsartiklen følger J. Chr. Jørgensens færd med forskellige skibe, og giver derved et billede af det maritime Svendborg op gennem anden halvdel af 1800-tallet.

Den omtaler også J. Chr. Jørgensens fader, patriarken i en familie med fire skippere, og belyser i den sammenhæng troværdigheden af Johannes Jørgensens fortælling om "De tre Ebenezer". Det følgende forkortede og bearbejdede uddrag fra årbogsartiklen handler om tiden efter 1864 og især om nogle begivenheder, der har været med til at præge Johannes Jørgensens barndom.

Myte og modsigelser

Efter digtets udgivelse i 1925 byggede Johannes Jørgensen ved flere lejligheder videre på sin fortælling om faderen og brig MARIE. Det skete bl.a. da han – stadig i Assisi – i maj 1952 skrev det, der senere blev trykt som prolog til Svendborg Købstads Historie (1959). Det er en poetisk og meget personlig beretning om skipper Jørgen Christian Jørgensen, der sent i 1864 eller tidligt i 1865 vendte hjem til Svendborg med sin brig, et skib der nu lå i havnen med en lang rejse bag sig. Så snart han er kommet i land, opsøger skipperen smed Johansen i Bagergade, eller måske rettere smedens datter, Marie Elisabeth (1843-1904), under påskud af et ærinde. Johannes Jørgensen lader beretningen ende således: *"Da Sommeren kom, var de to unge forlovede, og snart efter gift. Smede-Datteren gæstede det Skib nede i Havnen, som bar hendes Navn. Og i November næste Aar blev jeg født."*

Dermed var ringen sluttet til "Brig MARIE", og Johannes Jørgensen fik slået fast, at han var både født og opvokset som skippersøn. Han fik i prologen også nævnt den model af briggen, som omtales meget udførligt i digtet – en model, som står i en montre på chatollet derhjemme i Fruestræde. I et interview bragt i Kristeligt

Dagblad i august 1953 berettede Johannes Jørgensen i øvrigt i samme ånd om sin far, at *"med briggen MARIE sejlede han mange gange Kap Horn rundt"*.

I digtet nævnes skibe og enkeltpersoner ved navn, ligesom hovedpersonen ganske åbenbart er digterens far. Man skulle derfor tro, at der ved udgivelsen i 1925 var opstået en diskussion om autenticitet, i det mindste i miljøet i Svendborg, om ikke på det litterære parnas i hovedstaden. Det er der imidlertid ikke fundet tegn på. De, der i 1925 stadig kendte sandheden, havde det formentlig ligesom i sin tid faderen – han læste ifølge digteren ikke de bøger, sønnen skrev. Det var to adskilte verdener.

Politikens anmelder, Tom Kristensen, var ligeglad med disse aspekter. Han afvejede dem med en nedladende bemærkning (*"Atter har Johannes Jørgensen sunget om Svendborg og sin syndefulde ungdom"*), og brugte så anmeldelsen til et frontalt angreb på digterens selvoptagethed og katolicisme. Han fandt efter læsning af hele samlingen at *"Kun enkelte strofer når ud til hedningene!"*. Digtet om brig MARIE var ikke blandt disse strofer.

Johannes Jørgensen havde været omtalt allerede i første udgave af Dansk Biografisk Leksikon (Bind IX; 1895), hvor Niels Møller nævnte at faderen var skibsfører. I anden udgave (Bind XII; 1937) gentog Emil Frederiksen denne oplysning med en tilføjelse om at *"Faderens Liv som Langfartsskipper har først fået betydning for [Johannes Jørgensen] i den sene Erindrings Lys"*.

Litteraturhistorikeren Emil Frederiksen (1902-1992) havde gået i skole med nogle af digterens børn og tidligt lært familien at kende; han havde altså særlige

Jørgen Chr. Jørgensen, digterens far.

forudsætninger for at komme tæt på sit emne. I bogen Johannes Jørgensens Ungdom (1946) omtalte Frederiksen skipperfaderen mere udførligt: *"Da han siden, efter et skibbrud og syg efter gul feber måtte holde sig hjemme, blev han, skønt endnu kun sidst i fyrretyveårene, en tidlig gammel knark med en skygge over sig af at være ramt af en hård skæbne"*. Ifølge Frederiksen havde ingen i familien forstand på penge. *"Mindst af alt den gamle skipper, hvem tabet af hans skib havde slået ud. At han politisk var højremand, hindrede ikke, at han nærede et brumbasset nag til 'de store' – det hang vistnok sammen med de videre omstændigheder ved katastrofen"*. Frederiksen noterede, at da faderen måtte opgive søen, fik familien en økonomisk støtte i moderens ældre ugifte broder, realskolelærer Jørgen Johansen, som i 1878 flyttede ind hos dem i Fruestræde.

Johannes Jørgensen var tilfreds med Frederiksens bog, faktisk stolt af den, ifølge den unge Thorkild Hansens dagbogsnotat fra en samtale med digteren i Assisi i september 1949 (se: Et Atelier i Paris, Gyldendal 1990). Man må ud fra sammenhængen antage, at han selv var kilden til Frederiksens biografiske oplysninger; referencen til "brig MARIE" er i al fald tydelig, og står altså endnu i 1946 uimodsagt fra litteraturhistorikerens side.

Emil Frederiksen kom dog senere på andre tanker. I Dansk Biografisk Leksikons tredje udgave (Bind 7; 1981) skrev han om Johannes Jørgensens far kort og godt at han *"var indtil ca. 1880 matros på langfart. Siden tog han forefaldende arbejde på Svendborg havn hvor han så småt fik betroet at passe lokale lystkuttere. Han var en særling."* Denne opsigtsvækkende ændring fra skipper til matros ses også i anden nyere dansk og udenlandsk Jørgensen-litteratur, uanset at en kilde intetsteds findes angivet.

Teddy Petersen omtaler i sin store Jørgensen-biografi fra 2006 således også faderen som *"matros Jørgensen"*, men ser dog samtidig ud til at have taget andre elementer af digterens version for pålydende. Han sammenfatter det således: *"Omkring 1880 var Jørgen Christian Jørgensen ude for et forlis ved Guldkysten i Afrika, og han fik gul feber. Han måtte opgive at sejle og blev bolværksmatros, der reddede sig lidt forefaldende arbejde på havnen med blandt andet at passe de lokale lystkuttere."*

Den lokale søfartshistoriker F. Holm-Petersen har i sine bøger om Svendborgs søfart (1953; 1963) haft historien in mente, og bemærket at J. Chr. Jørgensen

var fører af skonnertbrig SVAFVA, som Holm-Petersen vistnok mente var virkelighedens brig MARIE.

I et avisinterview fra 1946 gav Johannes Jørgensens yngste søster, Ingeborg, meget bestemt udtryk for, at faderens forlis, som broderen i sit digt lod ske "nede ved Afrika", i virkeligheden fandt sted ved Skagen. I et andet avisinterview, vistnok fra ca. 1968, holdt Johannes Jørgensens enke efter andet ægteskab, østrigskfødt Helene Klein (1905-1995), derimod fuldkomment bogstaveligt fast i historien om svigerfaderens forlis ved Guldkysten.

Myten, som Johannes Jørgensen skabte med digtet og vedligeholdte til sin død, har altså været sejlivet, selvom flere med tiden er blevet klar over, at den ikke skulle tages helt bogstaveligt. To umiddelbare divergenser mellem digtet og virkeligheden er gået forbløffende ubemærket hen, og de viser i øvrigt en digters frygtløse omgang med fakta, selv når de indgår i fundamentet for hans fortælling: ingen brig MARIE har nogensinde været hjemmehørende i Svendborg, og den nævnte model på chatollet er ikke en brig, men en tremastet fuldrigger.

Med en sådan maritim-historisk indgangsvinkel til en omfattende granskning af diverse mønstringsprotokoller, skibsregistre, folketællinger, kirkebøger, retsprotokoller og samtidige aviser er det lykkedes at rekonstruere et forløb, som viser, at Jørgen Christian Jørgensens skæbnesvangre forlis ikke involverede nogen brig MARIE, men derimod en bramsejlskonnert KIRSTINE, også af Svendborg. Den kom ikke fra "Ny Orlins", men fra Nyborg. Forliset skete ikke i brandstorm på Afrikas kyst, men i regntykning på Asnæs Flak. Det fandt sted ved 11-tiden om formiddagen torsdag den 14. november 1878.

Første del af en karriere til søs

Kildesøgningen er begyndt ved året 1850, hvor J. Chr. Jørgensen fyldte 19. Sørullen angiver ham det år som "søvant", hvilket indikerer en begrænset sejltid, endnu hverken hel- eller halvbefaren. Derefter kan man i protokollerne gennem mange år – om end med visse huller – følge sporene fra den unge sømands vej ud i verden og op gennem graderne fra ungmand til styrmand.

Den 5. september 1864, netop hjemvendt fra langfart, indfandt han sig på rådstuen i Svendborg for at få udstedt sit skipperborgerbrev. Han var da 33 år gammel og en erfaren langfartssømand med flere års sejltid som styrmand. Han må have følt at tiden var kommet til at prøve sine evner som skipper. Han var desuden på vej til at stifte familie, som beskrevet af sønnen i prologen fra 1952, og også af den grund må skippertitlen have været tilløkkende. Af ukendte årsager trak det imidlertid ud med avancementet, og der lå altså i virkeligheden ingen brig MARIE nede i havnen. Et par måneder efter at have løst skipperborgerskab mønstrede han igen ud som styrmand, nu i nord- og østersøfart.

Den 26. maj 1865 blev den 34-årige styrmand viet til den 12 år yngre Marie Elisabeth Johansen, smededatteren, og familien fik bolig i Bagergade 38. Resten af året fortsatte han som styrmand på Svendborg-skibe i nord- og østersøfarten.

Den 14. marts 1866 mønstrede han ud som 1. styrmand med bark ALVILDE "til Danzig og videre til udlandet". Han er næppe nået hjem til sin førstefødtes fødsel den 6. november, og måske ikke engang til den lille Jens Johannes Jørgensens dåb i Vor Frue den 8. januar 1867. Den 28.

marts 1867 mønstrede han atter ud som styrmand med ALVILDE "til en dansk eller østersøisk havn og videre til udlandet". ALVILDE vendte hjem til Svendborg den 29. februar 1868 efter en meget hård tur med orkan og svære havarier på en rejse fra Newcastle. På afmønstringslisten genfindes kun skibsføreren og en ærøsk matros ud af de ti, der udmønstrede året før. Resten (inklusive styrmand Jørgensen, såfremt han overhovedet var med på rejsen fra Newcastle, hvilket ikke er helt sikkert) må antages have forladt skibet enten ved Frederikshavn, hvor friskt mandskab blev taget ombord, eller måske i Korsør, hvor ladningen af kul blev losset. Da ALVILDE nogle måneder senere stod ud på en ny rejse, var det ligeledes uden J. Chr. Jørgensen.

Mellemspil. Kælderens i Fruestrædet

Året efter, i 1869, flyttede styrmand Jørgensen med sin hustru, deres treårige søn Johannes og deres spæde datter Sophie, ind i et nybygget hus, Fruestræde nr.15. Økonomien i hjemmet siges at have været stram, trods støtte fra svigerfamilien, og man skulle tro at det var magtpåliggende som familiefar og nybegt husejer hurtigt at finde en ny hyre. For en periode af adskillige år efter ALVILDEs hjemkomst i februar 1868 søger man imidlertid forgæves efter J. Chr. Jørgensens navn i mønstringsprotokollerne.

Svendborgs Rådstueprotokol viser derimod at den 39-årige styrmand den 19. januar 1870 fik udstedt borgerbrev som detailhandler. I februar samme år kunne man så blandt annoncerne på Amtstidendes bagside læse at "*Kork til Fiskerbrug, Fløde, Suur- og Vandsennop samt Baierskøl faas i Fruestræde i Kælderens hos J. C. Jørgensen*".

Senere kunne man samme sted læse at "*Fra Søndagen den 13. Marts kan faaes sød Mælk hos J. C. Jørgensen i Fruestrædet i Kælderens*". Dermed ser annoncebudgettet ud til at have været opbrugt. I kirkebogen ved datteren Elisabeths døb i Vor Frue den 14. juli 1872 er faderen imidlertid stadig noteret som "købmand", så forsøget med kælderbutikken må have varet i hvert fald 2½ år, måske lidt længere. Derefter stod familiefaderen atter til søs.

Sidste del af en karriere til søs

Næste holdepunkt i kilderne er den 23. januar 1874, hvor J. Chr. Jørgensen afmønstrede fra brig ANNA af Svendborg, ankommen til Hamborg via Bremerhaven. ANNA gik i de år i langfart på Sydamerika og Vestindien. J. Chr. Jørgensen udmønstring til denne rejse er ikke opsporet, men en dato sidst i 1872, eller måske tidligt i 1873, ville stemme godt med afmønstringen i januar 1874. For den da omkring seksårige Johannes betød det at han pludseligt – og vel for første gang i sin erindring – oplevede faderens langvarige fravær fra hjemmet.

Hvad J. Chr. Jørgensen foretog sig de følgende to et halvt år fra afmønstringen i januar 1874, og hvordan han derefter blev udvalgt til at føre et af Svendborgs større og allernyeste skibe, som han ikke ejede nogen andel i, står stadig blandt de ubesvarede spørgsmål. Sandsynligheden taler imidlertid for, at han efter brig ANNA vedblev med at sejle som styrmand, og at dette omsider kvalificerede ham til den betroede stilling som skibsfører.

Dette længe efterstræbte mål blev tilsyneladende først nået den 2. september 1876, hvor Jørgen Christian Jørgensen mønstrede ud som fører af

skonnertbriggen SVAFVA af Svendborg på skibets jomfrurejse fra Svendborg til Leithsfjorden³ og videre, med en besætning på i alt syv mand inklusive skipper. Skibet målte 188 ton brutto og var bygget i Svendborg. SVAFVA returnerede til hjembyen via Libau⁴ knap otte måneder senere, men afgik på en ny rejse allerede to dage efter, med samme fører. Den følgende hjemkomst er ikke fundet i protokollerne, men er sket senest i august 1878.

Selv om Johannes Jørgensen efter alt at dømmes kun ved nogle få og meget kortvarige lejligheder har oplevet at se SVAFVA i Svendborg med faderen som fører, så er det ikke svært at forestille sig en 10-12-årig drengs følelser ved disse lejligheder, eller hvordan oplevelsen kan have lagt kimen til myten om brig MARIE. SVAFVA er omtalt ved navn i digtet, hvor der også er en hentydning til skibets videre skæbne.

J. Chr. Jørgensen fik efter sine to rejser med SVAFA en ny hyre som skipper, denne gang med bramsejlskonnert KIRSTINE af Svendborg på 135 ton brutto. Skonnerten var bygget 1854 i Nova Scotia, men blev i 1874 købt til Svendborg, hvor den blev ombygget. De nye ejere var en skibsfører og en toldassistent med hver en ½ part. KIRSTINE afsejlede fredag den 1. november 1878 fra Svendborg til Nyborg for der at indtage en ladning på 2200 tønder byg, bestemt til Hull. Besætning bestod af skipper J. Chr. Jørgensen (47 år), en styrmand fra Strynø (29 år), to matroser fra Svendborg (30 og 25 år), samt en ungmand og en kok fra Troense (henholdsvis 18 og 17 år). I alt seks mand.

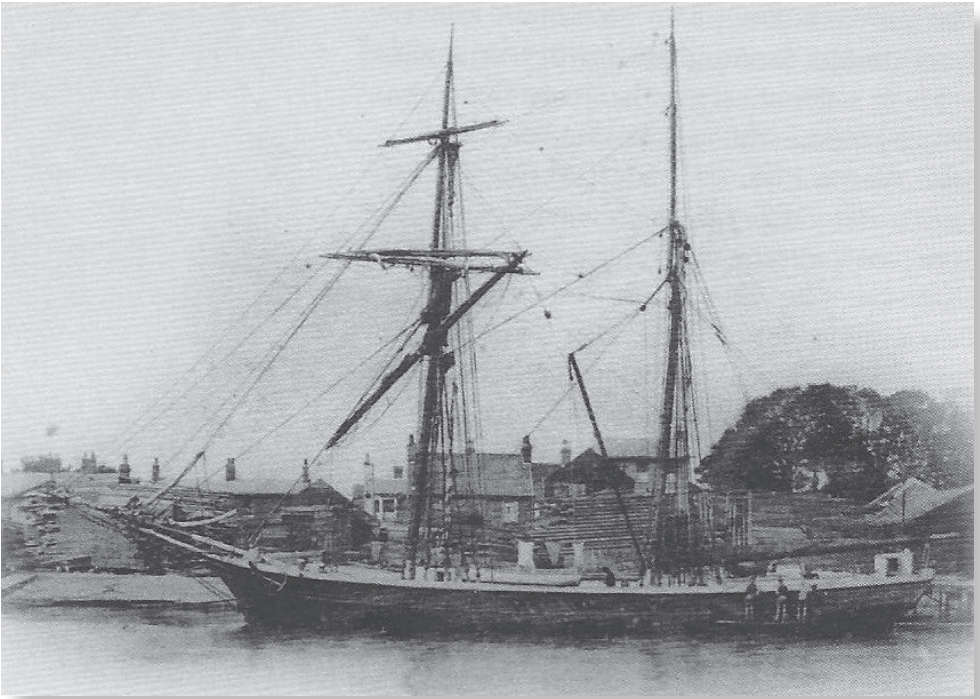
KIRSTINE var fuldtlastet og klar til afgang fra Nyborg torsdag den 14. november, hvor mandskabet efter sædvane er tørnet til ved 6-tiden. Vejrbetretningen lød

på friske til stive østlige vinde med fugtigt mildt vejr. For en fuldtlastet skonnert på vej nordover i indre danske farvande var det en ganske god melding. Turen ud af fjorden har næppe taget meget over en time, og man har formentlig ved 8-tiden kunnet lægge KIRSTINE på en støt kurs omkring nord-nordøst, vel klar af Knudshoved i det første svage dagslys. Efter få timers sejlads stod KIRSTINE imidlertid uhjælpeligt på grund ud for Asnæs.

Skibbruddet

Dagen efter, fredag den 15. november 1878, kunne man i "Kallundborg Avis" læse at skonnerten, *"kommende fra Nyborg med en Ladning Byg, bestemt til England, grundstødte i gaar Formiddags kl. 10 paa Asnæs Flak, hvor den henlaae med Nødflag, da Skonnerten THORA ARNGOTT af Karrebæksminde, Capt. Wittusen, kom i Nærheden, og lykkedes det denne at få Capitainen og to Mand ombord, som han bragte hertil"*. Avisen fortæller videre at assistance derefter blev rekvireret fra Svitzers Bjergningssselskab, hvis damper HELSINGØR så fredag morgen var indtruffet på Kalundborg Fjord, hvor den havde taget "Capitainen" og en kendt-mand med ud til strandingsstedet. Et par fiskere og nogle søfolk fra Kalundborg var allerede kommet tilstede. Sammen med KIRSTINES skipper og besætning lykkedes det dem *"at sejle Skonnerten flot, og blev denne derefter taget paa Slæb af Damperen og indbragt hertil, hvor den vil blive undersøgt af Dykkere. Skonnerten antages at have lidt betydeligt"*.

Fredag eftermiddag kl. 4 indfandt skipperen sig på Kalundborg Notarialkontor for at begære *"nedlagt Søprotest⁵ i Anledning af, at han på en Reise fra Nyborg til Hull med sit førende Skib ladet med*

Bramsejlskonnerten "Kirstine".

2200 td. Byg igaar Formiddags den 14de N. kl. 11 var grundstødt paa Asnæs Puller som følge af Regntykning og først Dags Dato ved Hjælp af et Dykkerdampskib var kommen af Grunden og indbragt hertil. Han fralagde sig og Mandskab alt Ansvar for det Skete og forbeholdt sig [yderligere?] at oplyse det Skete ved Søforklaring. Denne Protest blev modtaget [af stedfortrædende Notarius i overværelse af vidner] i Embeds Medfør efter Rekvirentens Begæring i kraftigste Maade for at den lidte Skade og det skete Tab bæres og udredes af rette Vedkommende navnlig Assurandører og Ladningseiere."

Nogle uger senere, tirsdag den 3. december 1878, oplyste "Kallundborg Avis" at "Skonnerten KIRSTINE af Svendborg, Capt.

Jørgensen, som den 14. Novbr. grundstødte paa Asnæs Flak, blev, efterat Ladningen er oplosset her og Skibet foreløbig efterset, i gaar af Dampskibet SVENDBORGSUND bugseret til Svendborg, hvor det skal istandsættes."

KIRSTINEs skipper og alle mand afmønstrede i Svendborg lørdag den 7. december, 36 dage efter udmønstringen. Det må efterfølgende have været en ubeskrivelig trist jul i Fruestræde det år, hvor Johannes netop var fyldt 12, og moderen barnventede det femte

Der er ikke fundet spor af hverken den bebudede søforklaring eller et eventuelt søforhør, og heller ikke af andre retslige handlinger, der kunne tænkes vedrørende assurance for ladning og skib. Skipperen

har dog utvivlsomt stået overfor nogle meget skarpe spørgsmål fra de særdeles sagkyndige redere om mulige fejl og mangler i navigationen. Spørgsmålene har måske ikke ladet sig bortforklare blot med henvisning til "regntykning".

Om det var officielle eller uofficielle sanktioner, der satte en stopper for J. Chr. Jørgensens videre karriere som skibsfører efter rejsen med KIRSTINE, eller om det var hans eget valg, vides ikke. Men et dramatisk skift kan aflæses i mønstringsprotokollen, hvor det er noteret, at han den 1. marts 1879 – kort før sin 48 års fødselsdag – udmønstrede som restauratør med rutedamperen s/s THOR. Damperen gik i en paketfart, der efter tur på faste ugedage forbandt Svendborg med Korsør/ Kalundborg, Fåborg/ Kiel og Nakskov/ Lybæk. To gange om ugen overnattede man i Svendborg. Skibet kunne medføre 290 passagerer plus fragt mellem de nævnte endestationer for den ny tids jernbaner. Restauratør Jørgensen afmønstrede fra THOR den 10. september 1880, efter 1½ års tjeneste i sit ny fag.

Epilog

I årene efter 1880 skal Jørgen Christian Jørgensen som nævnt ifølge Emil

Frederiksen (1981) have været beskæftiget ved "*forefaldende arbejde på Svendborg havn hvor han så småt fik betroet at passe lokale lystkuttere*". Hvad dette nærmere skulle indebære har ikke kunnet dokumenteres.

Mønstringsprotokollen viser imidlertid en enkelt udmønstring den 26. juni 1882, hvor Jørgen Christian Jørgensen afsejlede fra Svendborg som skipper på en lille dæksbåd med kurs mod Rudkøbing, uden yderligere besætning. Båden og dens ejer har ikke kunnet identificeres, men rollen som bådfører kan godt tænkes at være et eksempel på det "forefaldende arbejde", som den forhenværende skipper nu beskæftigede sig med. Eksemplet er fra den sommer, hvor Johannes forlod Svendborg for at begynde studier i København. Meget længere er mønstringsprotokollerne ikke fulgt.

Jørgen Christian Jørgensen døde som enkemand den 14. december 1912, godt 81 år gammel, efter et slagtilfælde. Hans liv står som et dementi af det motto, sønnen senere formulerede, og som blev titlen på Teddy Petersens biografi. For faderens vedkommende må den mere ydmyge konklusion være: Et menneske kommer ikke *altid* derhen, hvor det vil.

Ordforklaring og noter

¹ Vendingen "*på en læger val*" (hollandsk: lagerwal = kyst på læsiden) er et maritimt udtryk fra 1800-tallet. Det betyder en kyst, ud for hvilken et skib er i knibe, i fare for at strande, i en pålandsvind eller -storm. (Ordbog over det danske Sprog).

² Den angivne position er ved Vestafrikas kyst nær grænsen mellem Elfenbenskysten og Guldkysten, der i 1957 opnåede selvstændighed under navnet Ghana.

³ Leith er Edinburghs havnedistrikt ved Firth of Forth, som i mønstringsprotokollen kaldtes Leithfjorden.

⁴ Libau var en vigtig russisk og senere sovjetisk østersøhavn. Det er stadig en betydelig havneby i det nu selvstændige i Letland, hvor den hedder Liepaja.

⁵ En "*søprotest*" er en edsvoren erklæring afgivet af kaptajnen i forbindelse med visse havarier.

MYTEN BAG MYTEN

– Brig Marie af Svendborg.

Johannes Jørgensens digtsamling med ovenstående titel er umiddelbart og først og fremmest at opfatte som en kærlighedserklæring til hans far, skipper Jørgen Christian Jørgensen (1831-1912). Når denne indledende formulering synes at indeholde et forbehold, skyldes det de omstændigheder, som Kaj Nykjær Jensen ved sin artikel i Svendborg Museums Årbog afdækkede, idet han fører bevis for, at digteren i væsentlige detaljer har omskrevet kendsgerningerne omkring faderens liv og fortid som skipper.

Hvilket formål tjener det, at "afsløre" Johannes Jørgensens frie omgang med de virkelige forhold? Svækker det i virkeligheden ikke tiliden til hans forfatterskab – her især hans historiske personskildringer, som de fremstår bl.a. i hans helgenbiografiske værker?

I forhold til disse værker, er det ikke muligt at gribe ham i væsentlige frie tolkninger, selvom han ofte

indfletter egne erfaringer og ofte slet tilslørede paralleller til sit eget liv.

Derimod bibringer hans lyriske omskrivning af "Brig Marie"s virkelighed hans forfatterskab et digterisk præg, som udvider vores forståelse for hans tankegang (og metoder) som digter.

M.a.o. – virkelighedens "Brig Marie" er nu af Kaj Nykjær Jensen blevet historisk belyst – digterens "Brig Marie" og digterens egen virkelighedssans står nu mere klart for os og har beriget vores forståelse for ham og hans forfatterskab.

Symbolisten Johannes Jørgensen forsvandt ikke med hans metafysiske forståelses-univers, da han konverterede til katolicismen. Han ønskede at male et portræt af sin far i de farver, han stod for ham i erindringen, om det så skulle koste nogle konkrete forhold livet. Et malet portræt gengiver heller ikke altid virkeligheden i konkrete former og farver.

sh

BERIGTIGELSE.

Nogle læsere har savnet en manglende signatur under sidste nummers omtale af biografien over forfatteren Halldor Laxness' forhold til Johannes Jørgensen. Vi beklager forglemmelsen. Der skulle have stået "sh".

Rejse til SIENA 2011?

Bestyrelsen rumler med tanken om at arrangere en medlemsrejse til Siena, hvor Johannes Jørgensen opholdt sig i flere omgange – sidst i 1913-15 for at færdigskrive værket om den hellige Katerina af Siena. Netop disse år og dette ophold betød en radikal omvæltning i digterens liv, hvorfor en rejse netop hertil vil have stort litterært indhold.

Uden at binde os eller evt. interesserede

vil vi dog godt på forhånd lodde interessen for en sådan rejse. Vi kan endnu ikke sige præcise tal for pris og tid, men da vi ikke stiler efter et overskud, skulle prisen kunne blive rimelig. Vi satser på efteråret 2011. Man er meget velkommen til at give en uforpligtende melding om evt. deltagelse. Det kan ske til formanden eller kassereren men må af indlysende praktiske hensyn gerne ske snarest.

Dominikanernes kirke, San Dominico i Siena, hvor man opbevarer Skt. Katerinas hoved. Nederst i højre hjørne anes middelalderbrønden Fontebranda, som Johannes Jørgensen (og Dante) har digtet om. (Foto sh)

**Johannes Jørgensen Selskabets bestyrelse
ønsker selskabets medlemmer
og deres familier
en glædelig Jul og et godt nytår!**
